

category «economic security of the state in the field of foreign economic activity». In the domestic scientific and practical circles, there is a widespread perception of the existence of significant contradictions and conflicts in the process of simultaneously achieving these elements of the security balance. In particular, a significant part of domestic and foreign scholars note that the implementation of measures to simplify foreign trade procedures will weaken control over it and vice versa: increased control leads to complication of procedures for economic operators. In our opinion, this approach is too simplistic, since it assumes that only a relaxation of control can be the only way to simplify the process. Such a position in the current conditions of the implementation of the state customs case is erroneous, since the concepts of trade facilitation and control are two separate variables.

Originality. The authors formulated the definition of "economic security of the state in the field of foreign economic activity", which should be understood as the state of the system of economic relations between society, economic operators and the state in the field of foreign economic activity, which ensures the possibility of full realization and protection of vital economic interests from external and internal threats through Elimination of preconditions and overcoming of existing contradictions, achievement of balance of interests of all interested parties.

Conclusion. the main objective of ensuring the economic security of the state in the field of foreign economic activity is elimination of contradictions between the economic interests of society, economic operators and the state in the sphere of foreign economic activity, creation of favorable conditions for equivalent, equal realization of vital economic interests of all subjects of economic relations in conditions of further harmonization of domestic customs Rules to international standards. In subsequent scientific studies it is planned to consider the components of the system of ensuring economic security, and also a mechanism for balancing economic interests.

Keywords: economic security in the field of foreign economic activity, economic interests, balance of economic interests, economic operators, conflicts of interest

Одержано редакцією 11.08.2017 р.
Прийнято до публікації 25.08.2017 р.

УДК 338.24 (045)

Коваленко Єлена Ярославівна

кандидат економічних наук, доцент кафедри
публічного управління і гуманітарних наук,
Національна академія керівних кадрів
культури і мистецтв
biguss@meta.ua

УПРАВЛІННЯ МЕРЕЖЕВИМИ СТРУКТУРАМИ СУСПІЛЬСТВА

Анотація. У статті розглядаються теоретико-методологічні проблеми мережевої організації суспільства і механізмів управління його політичною, економічною та соціально-культурною сферами. На відміну від попередніх напрацювань, це дослідження здійснено з використанням системного, цивілізаційного та синергетичного підходів, що надало можливість глибше проникнути у досліджувану проблему. Розкрито сутність мереж та їх види. Визначено структуру, роль і місце функціональних мереж. Уточнено критерії поділу мереж за територіальною ознакою, їх особливості відповідно до етапів розвитку цивілізації. Обґрунтовано ймовірні напрями мережевого розвитку постіндустріального суспільства. Проаналізовано моделі організаційного устрою і розроблено механізми управління життя-діяльністю нового суспільства.

Ключові слова: мережа; структура; організація; механізм; управління; суспільство, політична, економічна та соціально-культурна сфери.

Постановка проблеми. Кожен історичний період має свої виміри, свої горизонти, свою висоту інноваційних хвиль, що змінюють цивілізацію. Бувають періоди відносно плавного розвитку, а інноваційний потік нагадує невеличкі хвилі. Але буває так, що настає

епоха шторму і радикальних перемін, коли майбутнє затягує завіса невизначеності, контури навколишнього світу стають хиткими, розмитими, а інноваційні зміни набувають характеру дев'ятого валу або цунамі, змітаючи усе застаріле на своєму шляху.

Саме в таку епоху бурхливих змін вступило людство у третьому тисячолітті. Зміни, а також швидкість змін і ступінь невизначеності, з якою вимушені мати справу сьогодні – у період переходу до постіндустріальної фази розвитку цивілізації, набувають вражаючих масштабів. Вони є складним поєднанням доцентрових і відцентрових сил, у результаті яких відбувається зародження нового суспільства.

Інформаційна революція кін. ХХ ст. і розповсюдження інтернет-технологій веде до різкого посилення глобалізації, формування нового соціального устрою, коли основою організації суспільства стають мережеві потоки, мережеві структури і мережеві взаємодії, а сучасна економіка трансформується в мережеву систему, що надає їй здатність безперервних оновлень [7, с. 117–118].

Сучасний процес трансформації цивілізації об'єктивно формує передумови переходу до мережевого соціального порядку. На думку іспанського соціолога Мануела Кастельса, головною особливістю нового суспільства стає не стільки домінування інформації як такої, скільки мережева логіка її використання – форми комунікацій, позбавлені будь-яких просторових і часових меж [7, с. 136].

Отже, світ ХХІ ст. – це абсолютно новий, маловідомий, глобалізований світ мережевих стосунків, закони якого не просто не схожі на правила гри індустріальної епохи, але і є багато в чому їх дзеркальною протилежністю.

Стан вивчення проблеми. Вивчення й аналіз наукової літератури, у якій описуються мережеві теорії, дозволяє умовно розділити їх на три великі групи: по-перше, математичні теорії, що зосереджені на розгляді абстрактних параметрів і властивостей ідеальних мереж; по-друге, природничі теорії, які досліджують мережеві зв'язки в живій і неживій природі; по-третє, соціальні теорії, у яких вивчається мережева взаємодія індивідів та організацій.

Формальну мову для опису мереж дає розділ математики «Теорія графів». Засновником цієї теорії вважається швейцарський математик Леонард Ейлер, який обґрунтував розв'язок задачі щодо «Семи мостів Кенігсберга» [12]. Вирішуючи цю конкретну проблему, Л. Ейлер підійшов до розгляду об'єкта дослідження як до деякої абстракції, надавши числові значення структурним характеристикам.

Згодом теорію графів стали застосовувати в природничих науках. Найбільш активно її використовували зоопсихологи: англійський вчений Чарлз Дарвін [2], російський фізіолог Іван Павлов [4], австрійський дослідник Конрад Лоренц [15], нідерландський етолог Ніколас Тінберген [26], австро-радянський науковець Курт Фабрі [5] та інші, які досліджували поведінку й мережеві відносини у тваринному світі та здійснювали певні інтерпретації щодо людського соціуму.

В гуманітарних науках математичній інструментарій теорії графів першими почали застосовувати соціологи, соціальні психологи й антропологи. Німецький філософ Георг Зіммель, засновник формальної школи в соціальних науках, безпосередньо використовував поняття «соціальна мережа» у своїх працях [24]. За словами Леопольда фон Візі, представника цієї школи, якби ми могли зупинити «постійно струмуючий потік міжлюдських взаємодій, то ми б побачили мережу ліній, що здавалася непроникною, між людьми» [29].

Соціальні психологи робили акцент на мережевому характері міжособових взаємодій. Румунський психолог Якоб Морено висловив ідею соціограм – графічного зображення позицій індивідів у групі та зв'язків між ними, і вивчав як їх форма впливає на поведінку осіб та організацій [20]. Американський дослідник Стенлі Мілгрем обґрунтував свою теорію «шести рукошукань», згідно з якою будь-які дві людини розділені не більше ніж п'яти рівнями загальних знайомих і шести рівнями зв'язків, що підкреслює мережевий характер цивілізації [19].

Британський соціокультурний антрополог Альфред Редкліфф-Браун писав: «...пряме спостереження показує нам, що людські індивіди сполучені складною мережею соціальних відносин» [23]. У свою чергу, французький антрополог Клод Леві-Строс, запропонував визначати структуру суспільства на основі мереж, які утворюються акторами через виконання їх спільних і взаємних ролей [16].

Італійський соціолог-механіцист Вільфредо Парето вважав суспільні мережі своєрідною машиною, що складається з людей-атомів, які взаємопов'язані та неоднорідні. Кращі з них є елітою, яка керує мережею. Рівновага в мережі забезпечується циркуляцією еліти: кращі з низів можуть підніматися догори в еліту, а ті члени еліти, які деградують – опускаються донизу. Зміна еліт може відбуватися через кооптацію, або завдяки революції, сенс якої полягає у заміні правлячої еліти [21].

Англійський соціолог-еволюціоніст Герберт Спенсер уявляв суспільні соціальні мережі специфічним, подібним до живого, організмом. Якщо якийсь орган (вузол) дає збої, то організм (мережа) не може нормально працювати і може взагалі вийти з ладу [25].

Німецький соціолог Фердинанд Тьонніс виділяв два види мереж: *gemeinschaft* – органічна мережа, що характерна для традиційного суспільства, де люди живуть відповідно до своїх общинних обов'язків, з опорою на традиційні звичаї, на поділ праці за статеві-віковими ознаками та на примітивну систему управління; *gesellschaft* – механістична мережа, яка виникла раціональним шляхом, де люди живуть на прагненні до особистої вигоди, з опорою на формальні закони, на поділі праці за професійно-кваліфікаційною ознакою та на складну систему управління у різних галузях суспільного життя [27].

Мережевий підхід в економічній соціології уперше був використаний американським вченим Марком Грановеттером [13], який довів особливе значення соціальних мереж та інститутів у виникненні бізнесових взаємовідносин. Виходячи з того, що в основі бізнес-мереж лежить соціальна мережа, а її вузлами є працівники, підрозділи й організації в цілому, французький соціолог П'єр Бурдьє запровадив поняття «соціальний капітал», який може бути реалізований тільки через зв'язки і взаємодії [6].

Що стосується економіки й менеджменту, то однією з перших праць, у яких розглянута мережева взаємодія, є широко цитована книга англійського економіста Альфреда Маршалла «Принципи економічної теорії», у якій показано, що мережеві взаємодії економічних агентів дозволяють отримувати позитивні екстерналії, такі, як обмін важливою інформацією, доступ до фахових постачальників, кваліфікованої робочої сили тощо [18]. У подальшому, ці питання стали досліджуватися дещо окремо в рамках економічного [30] й управлінського [8] підходів.

У світовій науці особлива хвиля інтересу до проблеми мережевого устрою цивілізації й управління стала прискорено наростати на поч. XXI ст. Найбільш значимими та базовими джерелами для дослідження мережевого суспільства, на наш погляд, є наукова спадщина найвідомішого соціолога сучасності Мануеля Кастельса (теорія інформаційного суспільства), провідного американського теоретика з проблем менеджменту Пітера Друкера (ідея нового суспільства організацій), визнаного фахівця у галузі конкуренції професора Гарвардської школи бізнесу Майкла Портера (кластерний підхід до проблеми конкурентоспроможності) та професорів Стенфордського університету Генрі Іцковіца й Амстердамського університету Лойета Лейдесдорфа (концепція потрійної спіралі) [7; 9; 11; 14; 22].

Невирішені питання. Відзначаючи вагомість попередніх наукових досліджень, слід зазначити, що у даній проблемі залишилося ще багато невирішених питань теоретичного і методологічного характеру. Зокрема, відсутнє єдине наукове бачення мережевих процесів у природі й суспільстві. Недостатньо вивченими є їх сутнісний зміст, види, структури, функції, протиріччя, чинники еволюційного розвитку мережевих форм. Залишаються дискусійними ймовірні напрями мережевої організації сучасного суспільства, його організаційного устрою, механізмів управління у нових реаліях розвитку цивілізації. Все це й зумовлює мету та необхідність проведення нашого дослідження.

Метою статті є теоретико-методологічне обґрунтування мережевих моделей організації суспільства і механізмів управління його політичною, економічною та соціально-культурною сферами на різних етапах розвитку цивілізації.

Викладення основного матеріалу. Мережеві структури сьогодні стали розповсюдженим явищем. Вони втілені не тільки у віртуальному світі Інтернету, комп’ютерних системах, з якими нині це поняття найчастіше асоціюється. І це не лише пристрій для ловлі риби, птахів й т. ін., зроблений з міцних ниток, які перехрещуються та закріплюються вузлами [1, с. 659]. Мережеві структури як сукупність елементів (вузлів, вершин), з’єднаних між собою лініями (зв’язками, ребрами) є широким міждисциплінарним поняттям, що застосовується до різних систем у природі та суспільстві. Вони нам нагадують своїм виглядом складні переплетіння – починаючи від мегаоб’єктів Всесвіту (зоряних скупчень, галактик, планет) до найдрібніших мікрочастинок речовини. Тому першим кроком у нашому дослідженні є класифікація мереж, їх поділ на певні групи відповідно до визначених ознак (рис. 1).

У розглянутому спектрі різноманітних мережевих структур важливе місце займають ті, що стосуються людського соціуму – суспільні соціальні мережі. З огляду на вище викладену класифікацію – це реальні штучні динаміко-стохастичні структури, переважно комплексно-комбінованого багатовимірного гетерогенного цілеспрямовано-спеціалізованого характеру з різним ступенем централізації, організованості та керування.

Суспільні соціальні мережі – це утворення, головними елементами (вузлами) яких є люди (індивіди, групи, організації, інститути) і зв’язки, взаємини та взаємодії між ними.

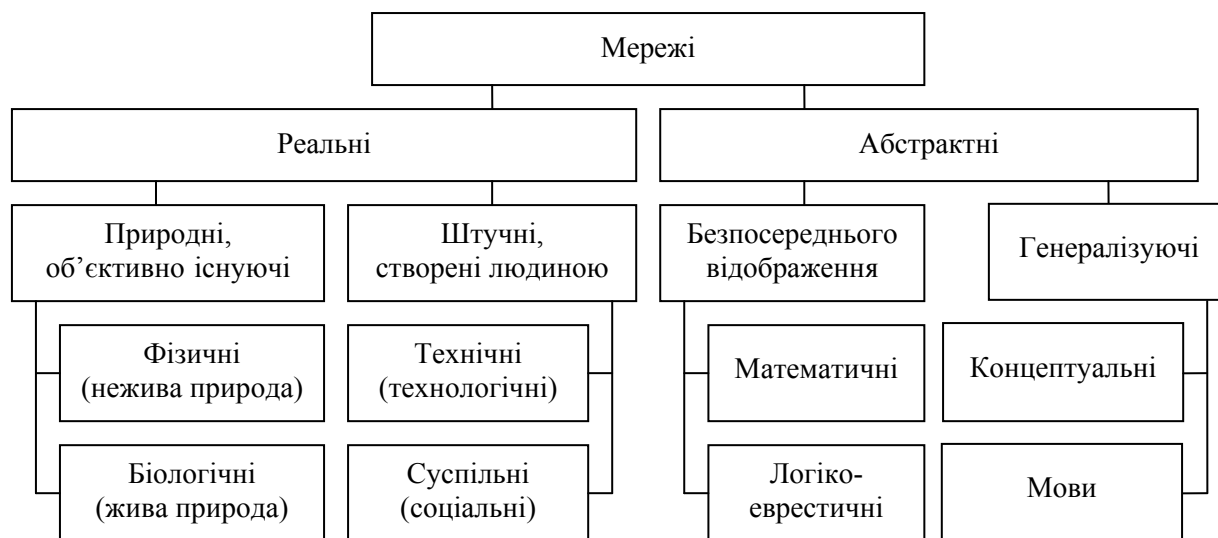

Рис. 1. Класифікація мереж у природі та людському суспільстві

Джерело: власна розробка

На рис. 2 наведено класифікацію суспільних мережевих структур за функціональною, територіальною, стадійною та організаційно-управлінською ознаками.

За функціональним призначенням всі суспільні соціальні мережі можна розділити на три великі органічно взаємопов’язані групи: політичні, економічні та соціально-культурні.

Політична мережа – це сукупність державних і політичних інститутів та відносин між ними, діяльність яких спрямована на здійснення управління державою й суспільством.

До основних вузлів політичних мереж належать: громадяни, громади, органи місцевого самоврядування, органи і установи державної влади (глави держави, законодавчої, виконавчої, судової, контрольної), держчиновники, політичні діячі, партії, громадські організації та рухи, профспілки, засоби масової інформації.

Рис. 2. Види суспільних соціальних мереж

Джерело: власна розробка

Для політичних мереж характерним є не лише наявність легальних вузлів, а й тіньових: політичні клани, клуби, парламентські лобі, оточення перших осіб держави, мізкові центри, які за певних умов фактично можуть виконувати домінуючі функції в політичній мережі й перетворитися на альтернативу легальній політичній мережі суспільства.

Економічна мережа – інтегрує економічні суб'єкти й відносини між ними, діяльність яких спрямовується на виробництво, розподіл, обмін і споживання матеріальних благ та послуг, необхідних для задоволення матеріальних потреб суспільства та накопичення багатства.

Основними вузлами економічних мереж є працівники (робітники, службовці, спеціалісти, керівники), трудові колективи, домогосподарства, підприємці та бізнесмени, господарські організації різних галузей матеріального виробництва (промисловості, сільського, лісового і рибного господарства, будівництва, транспорту, зв'язку, оптової торгівлі), фінансові організації (комерційні банки, інвестиційні й страхові компанії), органи державного регулювання економіки (глава держави, парламент, уряд, центробанк, фіскальна служба, антимонопольний комітет, ревізійна служба, фонд держмайна, пенсійний фонд, рахункова палата, місцеві органи влади).

Для економічних мереж також, як і для політичних, характерним є не лише наявність легальних вузлів, а й тіньових, доходи яких не перерозподіляються до державних бюджетів та цільових фондів, не сплачуються податки, максимізуючи власні прибутки.

У більш широкому сенсі, до економічних мережевих структур зараховують не тільки мережі матеріальної і фінансової сфер економіки, а й мережі нематеріального виробництва, як специфічні види економічної діяльності, які у нашому дослідженні віднесені до соціально-культурних мереж, оскільки прямо і безпосередньо слугують відтворенню людини.

Соціально-культурна мережа – включає в себе соціальні спільноти і стосунки між ними, діяльність яких направлена на створення духовних цінностей і надання нематеріальних послуг, необхідних для задоволення соціально-культурних потреб людей, сприятливих умов їхнього існування і відтворення як біологічних, соціальних та духовних істот.

До ключових вузлів соціально-культурних мереж належать: людські істоти; соціальні страти та групи людей за ознакою нерівності в прибутках, власності, освіті, влади, престижі, стилі життя (верстви стани, класи, касти, прошарки суспільства); організації і працівники

різних секторів нематеріального обслуговування (житлово-комунального господарства і побутового обслуговування; роздрібною торгівлі та громадського харчування; транспорту та зв'язку для населення; охорони здоров'я і соціального забезпечення; фізичної культури, спорту, відпочинку та розваг); організації і творчі працівники секторів виробництва духовних цінностей (науки, освіти, культури, мистецтва, релігії); центральні державні й місцеві самоврядні органи управління соціокультурною сферою.

Кожна комплексно-функціональна суспільна соціальна мережа (політична, економічна, соціально-культурна) ділиться на цілий ряд відносно самостійних (автономних) відокремлених мереж, які виконують певні спеціалізовані більш вузькі завдання, що, як правило, корелюють із загальною місією та частковими інтересами тих чи інших учасників сукупної мережі.

Наприклад, політична мережа складається із: окремих мереж різних політичних партій, громадських організацій, профспілок; мережевих структур виконавчої, судової і контрольної влади; мереж місцевого самоврядування; мереж різноманітних засобів масової інформації та ін.; економічна мережа, в свою чергу, включає: галузеві мережі підприємств сфери матеріального виробництва; мережі фінансових установ; конгломераційні мережі реального та фінансового секторів; торгово-збутові мережі; транспортні мережі; енергетичні мережі й ін.; соціально-культурна мережа містить: мережі житлово-комунальних та побутових підприємств; мережі закладів охорони здоров'я, соціального забезпечення, фізичної культури, відпочинку та розваг; мережі наукових установ; освітні мережі; мережі закладів культури і мистецтва тощо.

Взагалі, будь-яка соціальна організація може бути представлена у вигляді мережі, що складається з підрозділів та різного роду зв'язків між ними. Водночас, кожен підрозділ також можна розглядати як мережу, де вузлами є його складові – підрозділи нижчого рівня, або окремі працівники.

За територіальним охопленням суспільні соціальні мережі поділяються на локальні, регіональні, національні й транснаціональні.

Локальна мережа – це мережа, що не виходить за межі первинної одиниці розселення людей: міста, села. Можна навести численні приклади локальних мережевих структур, у т. ч.: сім'я, де її члени служать вузлами, а сполучними лініями – їх взаємовідносини; будь-яка організація, що діє на території одного населеного пункту, також може бути розглянута з точки зору взаємозв'язків між її працівниками або їх групами (вузлами); декілька фірм, пов'язаних між собою бізнес-відносинами, або розгалужені транспортні комунікації в межах одного міста; переплетення міських систем життєзабезпечення; мережі місцевого самоврядування та ін.

Регіональна мережа – мережа, що не виходить за межі вторинної одиниці розселення людей – регіону (району, області тощо), як частини країни. Комплексний розвиток регіону передбачає високий рівень розвитку відповідних регіональних суспільних соціальних мереж, які повинні включати не тільки виробничі складові, а й необхідні інфраструктурні мережі, такі як будівельна, транспортна, житлово-комунальна, оздоровча, освітня, торгово-сервісна, побутова, наукова, культурно-дозвіллева та ін.

Національна мережа – це мережа, яка не виходить за межі країни. Сюди відносять всі суспільні соціальні мережі загальнонаціонального значення. Зокрема, мережі різних гілок влади; мережі загальнодержавних партійних, громадських і профспілкових організацій; республіканські виробничі, торгівельні, фінансові, транспортні, енергетичні, наукові, освітні, мистецькі, оздоровчі та релігійні мережі.

Транснаціональна мережа – це мережа, що охоплює кілька країн, або всі країни світу (глобальна мережа). Цими мережами є Європейське Співтовариство, Міжнародний валютний фонд, Європейський банк реконструкції та розвитку, Світовий банк, Світова організація торгівлі, Міжнародна агенція розвитку, Митний союз, БРІКС, а також багато інших наднаціональних соціальних організацій. До цих мереж слід віднести й усі

транснаціональні корпорації, що здійснюють стратегію бізнесу у виробництві, маркетингу, фінансовій та інших сферах, які виходять далеко за межі національних кордонів.

За стадією розвитку можна виділити первісні, доіндустріальні, індустріальні та пост-індустріальні соціальні мережі, що відповідають певним етапам розвитку світової цивілізації.

Первісна мережа – є найпростішою формою соціальних мереж і найтривалішою за часом існування (приблизно по 4 тис. до н. е.), протягом якого вона повільно розвивалася. Первісні мережі були закритими, локальними з колективним самоврядуванням. У міру розвитку їх можна розділити на родові, племінні та мережі союзу племен. Основними вузлами родових мереж є люди одного роду, серед яких центральне місце займає старійшина. В племінних мережах вузлами є роди, а у мережах союзів племен – племена, де ключові позиції займають їх вожді. Вузли цих мереж, в основному, є однаково значущими, самі мережі – децентралізованими, плоскими, самоврядними, а люди – рівними.

Доіндустріальна мережа – є наступною за рівнем розвитку формою соціальних мереж. Її часові рамки: від неолітичної аграрної революції – переходу від привласнюючого до виробляючого господарства та виникнення письма (4 тис. до н. е.) аж до перших паростків промислової революції (XVI ст. н. е.). Характерними ознаками цих мереж є те, що у міру розвитку вони ставали дедалі більше централізованими (об'ємними), виходячи за локальні межі й охоплюючи певні регіони, які згодом інтегрувалися у централізовані аграрні держави. Внаслідок втрати кровноспоріднених відносин, виникнення соціальної нерівності й стратифікації (рабства, станів) поступово зароджувалися вузли, які відігравали домінуючу роль (рабовласники, феодалі). Зважаючи на те, що переважна частина аграрного суспільства проживає на селі (від 85 до понад 90 %), то відповідні мережі слід вважати в основному замкнутими в селянських громадах, які ведуть натуральне господарство, слабо пов'язане з ринком, й зорієнтованими на соборність людини, релігійні цінності, сакральність Світу, колективізм і взаємодопомогу. Основним продуктом цих мереж є їжа, а ключовим принципом їх розвитку – традиціоналізм, підтримання існування людини (переважає господарство типу «економія»).

Індустріальна мережа – є ще складнішою за ступенем розвитку формою соціальних мереж. Вона охоплює період від початку промислової революції – переходу від ручного доморобного і ремісничо-мануфактурного до великого машинного фабрично-заводського виробництва (XVII – сер. XVIII ст.) аж до інформаційної революції сучасності (кін. XX ст.). Важливу роль у виникненні індустріальних суспільних мереж і європейської світ-системи загалом, як їхньої «генетичної» матриці, відіграли поява європейської раціональної науки та протестантизму. На їх основі відбулося релігійне перекодування свідомості людини, що по суті є варваризацією християнства. Це призвело до десакралізації Світу, що орієнтує людей на індивідуалізм та взаємоборотьбу. «Соборна людина» традиційного суспільства перетворилася в «людину-економічний індивід», виведений за межі Світу, як його дослідник і покоритель, а сам Світ розглядається як бездушна раціональна машина. Аграрні суспільні мережі при цьому не зникають, а відходять як би на друге місце (індустріальні – понад 75 %; аграрні – 15 %; послуги – до 10 %). Специфічними рисами індустріальних мереж, як і у попередньому випадку, є те, що вони спочатку ставали ще більше централізованими, а потім набуваючи велетенських масштабів і виходячи за межі держав й утворюючи міжнародні об'єднання поступово трансформувалися в частково централізовані / децентралізовані структури, спрямовані на товарне ринкове виробництво, отримання прибутку і особисте збагачення. Основними вузлами цих мереж стають капіталісти (бізнесмени), робітники та держчиновники; головним продуктом – промислові товари, засобом розвитку – машини, умовою розвитку – вдосконалення машин, а принципом, що управляє розвитком – індивідуалізм, економічний ріст, снобізм й нажива (переважає господарство типу «хрематистика», тобто бізнес).

Постіндустріальна мережа – є найскладнішою за ступенем розвитку формою суспільних соціальних мереж. Ця мережа виникає у результаті інформаційної революції і переходу від переважання національних товарних економік до глобальної економіки послуг, інформації та знань (кін. ХХ – поч. ХХІ ст.). Вагомою рушійною силою у формуванні нової мережі, як і в попередньому випадку, повинні стати релігія й наука. Проте їх сьогоднішні протестантська основа та європейський раціоналізм слугують скоріше оковами, а ніж двигуном розвитку й не дають змоги обґрунтувати чітку логіку та обрати правильний шлях розвитку соціальних мереж і постіндустріальної цивілізації у цілому, яка перебуває у кризовому дисипативному стані. У зв'язку з цим, намітилися дві альтернативи розвитку постіндустріальної мережі: униз – в бік силового вирішення протиріч капіталізму, в сучасне варварство та досягнення дна соціальної кризи в нижній точці рівноваги цивілізації (очевидно, що без ще одного етапу варваризації християнства і демонтажу демократичних інститутів капіталізму тут не обійтись); угору – шляхом формування гуманістичних засад майбутнього суспільства і на цій основі вирішення соціальної кризи й досягнення вершини розвитку цивілізації – Добрострою, що забезпечуватиме єдність і гармонію біосфери та суспільства, гармонійне поєднання і синергізм колективного й особистого (зрозуміло, що без відступу від протестантської етики та ослаблення бюрократії тут теж не обійтись). При цьому індустріальні й аграрні мережі не зникають, а відходять на друге і третє місце (постіндустріальні – понад 75 %; індустріальні – до 20 %; аграрні – до 3 %, приблизно).

У випадку руху «вниз» суспільна соціальна мережева структура ставатиме тоталітарною, приховано керованою зовні. Поглиблюватиметься десакаралізація Світу і десоверенізація держав. Проте на шляху таких кардинальних перемін стоять демократичні інститути капсистеми, громадянське суспільство, нація-держава, універсальні цінності й багато інших завоювань нижніх і середніх класів. Звільнення від цих інститутів вигідне капіталу, але є руйнівним для капіталізму. Колись в інтересах капіталу було створення капсистеми, а в інтересах феодалів – перетворення на буржуазію. Немає нічого дивного, що тепер інтереси капіталу зажадали її демонтажу – тільки так пануючі групи можуть зберегти владу, трансформували капітал в інші форми панування й перетворившись у гіпербуржуазію («глобалів»).

При цьому важливо, що «господарі» Світу – гіпербуржуазія («сеньйори») – оперуватимуть на глобальному рівні, а середній і робітничий клас, які очевидно згодом перетворяться в «електронне населення», та місцева буржуазія і чиновники («локали», або «васали») – на національному, що ставитиме їх у нерівне положення. Так само, як у ХVІ ст. новий міжнародний розподіл праці та золото Америки перемістили феодалів на світовий рівень, а селяни залишилися на локальному й потрапили в соціальний офсайд.

Отже, якщо розгортання цивілізації і розвиток соціальної мережі піде «вниз», то на зміну капіталістичної мережі прийде недемократична суспільна соціальна мережа. Її основними вузлами будуть «глобали» (гіпербуржуазія), «локали» (місцева буржуазія і держчиновники) та «електронне населення». Національний вузол, внаслідок десоверенізації (розмивання) держав, перейде в розряд другорядних. Ця мережа буде кастово-ієрархічною з обмеженням доступу до освіти. Справжня наука, передусім теорія і прогнозування, перетвориться на кастове заняття верхів; унизу залишаться нешкідливі емпіричні курси і фольк-наука. Масам будуть запропоновані отупляючі розваги. Політика остаточно відіме, а її місце займе шоу-бізнес. Як у романі польського письменника-фантаста Станіслава Лема «Едем», правлячий шар перетвориться в напівбогів, які живуть в ізолюваному світі й завдяки технічним досягненням невидимі масам, а тому вселяють ще більший страх [16, с. 86]. Головним продуктом, засобом, умовою та принципом розвитку суспільства залишиться майже усе те саме, що було при індустріалізмі.

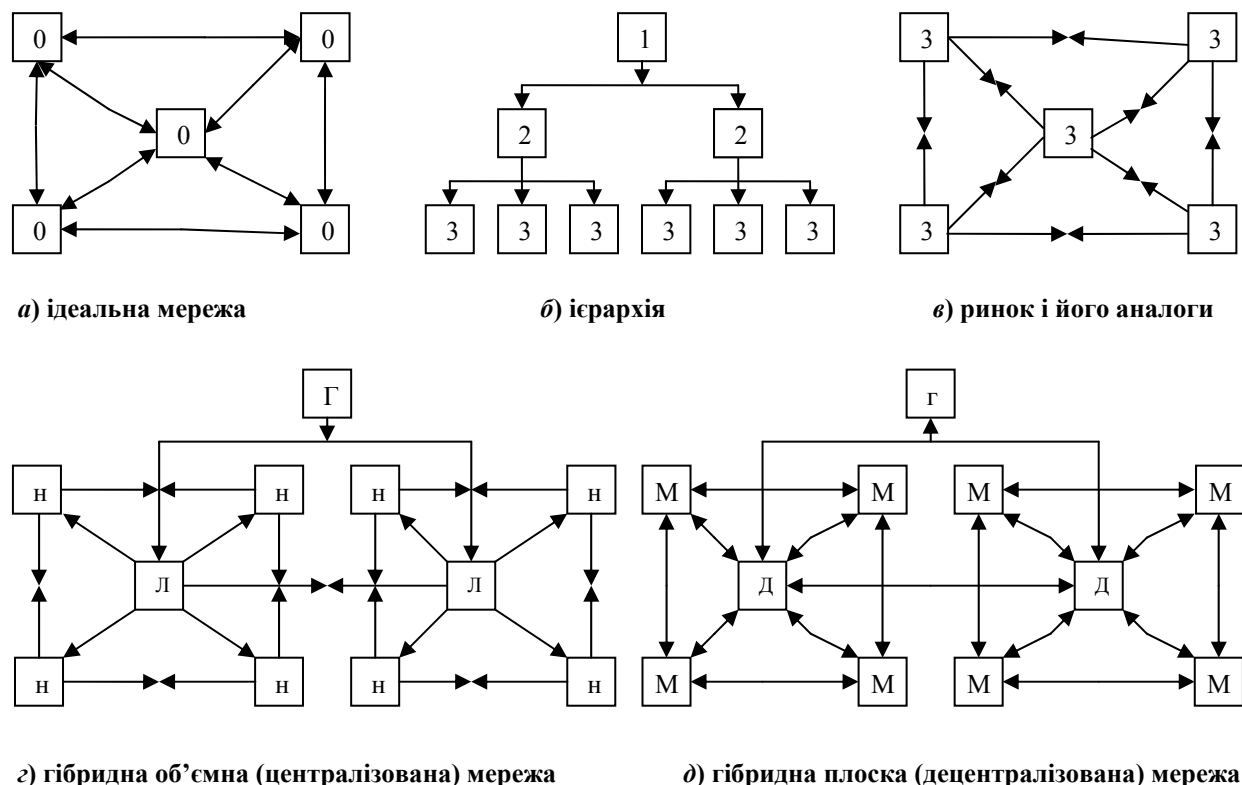
Якщо розвиток світової цивілізації піде у напрямі «вгору», то філософією формування суспільної соціальної мережі буде зовсім інше бачення, де Світ

розглядається не з позиції механіки, а з ноосферного погляду, з позиції гармонії біосфери та людини. Своєю чергою, сама людина в такій мережі уявляється вже не як економічний (матеріальний) суб'єкт і покоритель Світу, а як інтелектуально-духовний суб'єкт, що намагається бути його органічною частиною. В основі цього новітня наука і ортодоксальна релігія, які орієнтують людей на посилення колективізму та взаємодопомоги, на побудову реальної економіки вітального споживання (господарства типу «економія») та меритократичної політики, при якій: керівна ланка не зверху (на глобальному), а знизу (на локальному рівні); законодавство забезпечує скрізь загальний принцип: «виграв-виграв», а не «виграла керівна ланка-програла керована», як при протилежному напрямі розвитку цивілізації [3].

Головними вузлами гуманістичної суспільної соціальної мережі будуть колективно спів-працюючі (не конкуруючі) місцеві самоврядні громади, загальнонаціональні координаційні та глобальні узгоджувальні актори. Основним активом у цій мережі виступатиме не капітал, а знання; основною силою – не партія і олігархія, а рада та інтелектуальний авангард суспільства; засобом суспільного розвитку – інтелект, умовою розвитку – наuczіння, а принципом, що управляє розвитком – інтелектуальне зростання, поліпшення та зміцнення здоров'я людей.

Таким чином, нові мережі будуть кардинально відрізнятися між собою залежно від обраного напрямку розвитку цивілізації: вниз чи вверх (у попередньому напрямі вже не можливо рухатися через вичерпаність ресурсів, зростання населення тощо).

За організаційним устроєм можна виокремити ідеальні, ієрархічні, ринкові та гібридні суспільні соціальні мережі (рис. 3).

Відносини між вузлами: \rightarrow – субординаційні; $\rightarrow\leftarrow$ – конкурентні; \leftrightarrow – коопераційні (координаційні, узгоджувальні);

0, 1, 2, 3 – ієрархічні рівні; Г, Л, н – відповідно глобали (гіпербуржуазія – «сеньйори»), локалі (місцева і регіональна буржуазія, держчиновники – «васали») та «електронне населення» у гібридній об'ємній мережі; М, Д, г – відповідно місцеві повністю самоврядні громади, загальнонаціональні (державні) координаційні та глобальні узгоджувальні суспільні ланки у гібридній плоскій мережі

Рис. 3. Графічні зображення організаційного устрою суспільних соціальних мереж

Найпростішою за організаційним устроєм є *ідеальна мережа*. У такій мережі відсутній єдиний центр (орган управління, лідер, доміант) і її поведінка є результатом кооперативних взаємодій між вузлами. Це локальна, абсолютно плоска, децентралізована структура з співпрацюючими вузлами на основі колективного самоврядування. Приблизно саме такий тип суспільної соціальної мережі притаманний первісному суспільству (табл. 1).

Таблиця 1

**Порівняння різних типів організаційних моделей
та механізмів управління суспільних соціальних мереж**

Показники	Типи організаційних моделей та механізмів управління				
	ідеальний	ієрархія	ринок та його аналоги	гібрид	
				об'ємний	плоский
Тип суспільства	первісне	до-, ранньо- і середньо-індустріальне	пізньо-індустріальне	постіндустріальне	
Рівень	локальний	регіональний	національний	глобальний	
Середовище	неконкурентне	малоконкурентне	конкурентне	гіперконкурентне	
Швидкість змін	наднизька	низька	висока	надвисока	
Невизначеність	відсутня	незначна	значна	найвища	
Побудова мережі	децентралізована (абсолютно плоска), проста, закрита, пластична структура з колективно співпрацюючими вузлами на основі колективного самоврядування	централізована (абсолютно об'ємна), проста, напівзакрита структура з жорсткою стійкістю, вертикальною субординацією вузлів та централізованим управлінням	частково децентралізована горизонтально-атомістична, складна напіввідкрита еластична структура з мінливою стійкістю, конкуруючими вузлами та спонтанною самоорганізацією	централізована зверху, суперскладна частково закрита пластична структура з децентралізованими конкуруючими вузлами і прихованими кастовою субординацією та зовнішнім управлінням	децентралізована (централізована на низу), суперскладна повністю відкрита надпластична структура з колективно співпрацюючими вузлами на основі колективного самоврядування та колаборації
Вузли	люди, роди (старійшини), племена, союзи племен (вожді)	Рабовласники і раби; феодалі (сеньйори, васали), селяни й ремісники; капіталісти та робітники	Держчиновники, капіталісти та робітники; (феодалі і селяни)	глобали (гіпербуржуазія – «сеньйори»), локалі (регіональна, місцева буржуазія, держчиновники – «васали») та «електронне населення»	місцеві повністю самоврядні спільноти, загальнонаціональні (державні) координаційні та глобальні узгоджувальні і суспільні ланки
Механізм координації	безпосередній прямий	директивний	ціновий (ціннісний)	безпосередній, інтерактивний через web-платформи	
Ухвалення рішень на рівні	структури у цілому	керівної інстанції	індивіда (контрагента)	глобальної інстанції	структури у цілому

Джерело: розроблено автором

Мережі, які мають єдиний центр (орган управління) і поведінка яких ґрунтується на відносинах домінування-підпорядкування між вузлами з більш високими й нижчими рангами вважаються *ієрархіями*. Вони є регіональними, об'ємними, централізованими структурами з вертикальною субординацією вузлів та централізованим управлінням. Ці структури найбільш типові для традиційних доіндустріальних і ранньо- та середньоіндустріальних суспільств.

Ієрархічні мережі були розраховані на малоконкурентне середовище, низьку швидкість змін, незначну невизначеність, стабільність комунікацій і рушійні сили монополії. Потім, із зростанням динамізму та невизначеності виявилось, що ієрархічні структури не справляються з цим середовищем й об'єктивно стали витісняються неієрархічними мережами, побудованими на горизонтальних зв'язках і більш складному способі координації [17, с. 203], з'явився ринковий відступ від ієрархічного порядку, рушійною силою стала конкуренція і виникли *ринкові мережі та їх аналоги*, що характерні для пізньоіндустріального суспільства. Вони є переважно національними, частково децентралізованими, горизонтально-атомістичними структурами з конкуруючими вузлами та спонтанною (хаотичною) самоорганізацією.

В постіндустріальну еру, при наддинамічному середовищі, ієрархічні мережі виявилися уже занадто жорсткими й майже зовсім непридатними, щоб відповідати збільшеному динамізму і турбулентності, а ринкові мережі та їх аналоги – навпаки, надто атомістичними щоб відповідати збільшеному рівню взаємозалежностей вузлів. Крім цього, в умовах глобалізації, відкритості суспільств, гіперконкуренції, надвисокій швидкості змін і максимальній невизначеності вже не можна діяти поодиночці, а потрібно об'єднуватися у суспільні мережі глобального рівня. Тому із входженням в постіндустріальну епоху людство стало освоювати кардинально новий тип мережі – *гібридний*, який усуває функціональні недоліки та синтезує переваги двох попередніх. Суспільство і його функціональні підсистеми (політична, економічна та соціокультурна сфери) стратифікуються в кластерно-мережеві гібридні структури – набагато більш пластичні, ніж ієрархії, й одночасно більш інтегровані, ніж ринок та його аналоги. Завдяки комп'ютерним технологіям контакти між вузлами стануть інтерактивними.

Організаційна структура глобальної гібридної мережі залежатиме від того, який напрям розвитку цивілізації обере людство: вниз, чи вгору. У випадку руху униз, гібридна мережа буде централізованою зверху, з децентралізованими конкуруючими низовими вузлами на локальному і регіональному рівнях, прихованими кастовою субординацією та зовнішнім управлінням з боку глобальних акторів (гіпербуржуазії).

За умови руху цивілізації уверх, гібридна суспільна мережа буде децентралізованою (централізованою знизу) з колективно співпрацюючими вузлами на основі колективного самоврядування і колаборації. Ухвалення рішень в такій мережі здійснюватиметься на рівні структури в цілому, без участі центру, що супроводжуватиметься звільненням світу від вертикальних конструкцій і держбюрократій та досягненням максимуму синергії.

Усі ці та інші унікальні особливості гібридних децентралізованих мереж принципово відрізняють їх від ієрархічних, ринкових та гібридних централізованих соціальних мереж з точки зору потенціалу можливостей розвитку всього суспільства, в протизага останнім, які в основному служитимуть тільки збереженню влади і привілеїв буржуазії. Базовим чинником розвитку суспільства стає енергія соціальної активності людей і організацій, об'єднаних у мережеві альянси. Не випадково ХХІ ст. іменують «соціальною ерою», що має зовсім іншу систему цінностей, чим індустріальна епоха.

Йдеться про об'єктивну можливість і необхідність соціалізації державного управління. Традиційна модель менеджменту, що засновується на єдиноначальності, відходить у минуле: уряди вже не справляються з управлінням складними суспільними мережами, охопленими онлайнними комунікаціями. На думку відомого американського вченого з проблем

управління Пітера Друкера, модель централізованої держави, яка колись замінила феодалізм, сьогодні сама замінюється більш плюралістичним суспільним устроєм, оскільки не в змозі задовольняти сучасним потребам. У ХХІ ст. держава буде визначати лише стратегію розвитку країни, а поточне управління здійснюватимуть самоорганізовані громади, що створюють організації нового типу, де соціальний консенсус досягатиметься у формі не політичного, а функціонального плюралізму [9, с. 14]. Такі соціальні новації приведуть до створення цілковито нового суспільства, яке буде безпрецедентним явищем в історії людства [10].

Перші кроки в руслі створення подібного суспільства були зроблені у Великобританії урядом Девіда Кемерона в 2010 р. під девізом «Велике суспільство замість великої держави», розраховуючи за кілька років зробити країну суспільством, де влада передана від політиків народу, а люди об'єднуються у мережі задля самостійного вирішення своїх проблем [28].

Проте кабінету Кемерона не вдалося реалізувати своїх намірів. Причина в тому, що відхід держави від управління відбувався різко, а підготовка громади до нових для себе функцій повільно. Виникла асинхронність і дезорганізація.

Однак слід особливо підкреслити, що в разі формування гібридної суспільної мережі на засадах централізації системи управління на рівні наднаціональних глобальних інстанцій, винайдена інновація може перетворитися на зло проти людства, оскільки створюватиме умови для десуверенізації держав і тотальної експлуатації народів, що звичайно вигідне капіталу, але вкрай небезпечне для людей.

Цей недемократичний процес можливо відбуватиметься під виглядом переведення діючої системи управління в електронну, оскільки це начебто новітня форма менеджменту. Створена система дозволить гіпербуржуазії вбудовувати у будь-яке суспільство паралельні державним органи влади, які підкорятимуться зовнішнім глобоструктурам. Виходить, «шкаралупа» залишатиметься національною, тобто зберігатимуться хибні атрибути суверенітету держави, а реальна влада переходить до наднаціональних органів управління та регулювання.

У результаті може виникнути суспільство, яке управляється електронними урядами, що становлять єдину систему, формуються за єдиним стандартом, на єдиній web-платформі та всесвітній базі даних усіх громадян світу. Життя людини стає абсолютно прозорим для наднаціональних структур, що дозволяє повністю перевести політичну, економічну та соціально-культурну сфери життєдіяльності суспільства під зовнішнє управління.

Висновки та перспективи подальших розвідок. У статті наведено теоретичне обґрунтування мережевих моделей організації суспільства і механізмів управління його підсистемами. Результати проведеного дослідження дозволяють дійти таких висновків:

1. Суспільні соціальні мережі – це утворення, головними елементами яких є люди і зв'язки між ними. За функціональним призначенням слід виокремлювати: політичну мережу – сукупність державних і політичних інститутів, діяльність яких спрямована на здійснення управління суспільством; економічну, що інтегрує економічні суб'єкти, діяльність яких спрямовується на виробництво благ, для задоволення матеріальних потреб суспільства та накопичення багатства; соціокультурну, яка включає соціальні спільноти, діяльність яких направлена на створення духовних цінностей і надання нематеріальних послуг, необхідних для задоволення соціально-культурних потреб людей, сприятливих умов їхнього існування та відтворення.

2. За територіальним охопленням суспільні соціальні мережі варто поділяти на: локальні, що не виходять за межі первинної одиниці розселення людей (міста, села); регіональні, що діють у межах вторинної одиниці розселення – певного регіону країни (району, області тощо); національні, які розгорнуті у межах всієї країни і є мережами загальнодержавного значення; транснаціональні, що охоплюють кілька країн, або всі країни світу – глобальні мережі, зокрема, такі, як: ЄС, МВФ, ЄБРР, СБ, СОТ, БРІКС, а також різні ТНК, що здійснюють бізнес, який виходить далеко за межі національних кордонів.

3. Відповідно до етапів розвитку цивілізації можна виділити такі види мереж: первісна (по 4 тис. до н.е.) є закритою локальною мережею з рівнозначними вузлами (людьми одного роду), колективним самоврядуванням і привласнюючим господарством; доіндустріальна (по XVI ст. н.е.), що є централізованою регіональною напівзакритою мережею з домінуючими вузлами (рабо-власники, феодали), натуральним господарством типу «економія», орієнтацією на соборність людини, сакральність Світу, колективізм і взаємодопомогу; індустріальна (по XX ст.), яка є ще більше централізованою, а виходячи за межі держав, – й частково децентралізованою напів-відкритою національною мережею з панівними вузлами (капіталісти, чиновники) і товарним ринковим господарством типу «хрематистика» на основі протестантської етики і десакралізації Світу, що орієнтують людей на індивідуалізм, взаємоворотьбу, снобізм та наживу.

4. Постіндустріальна мережа виникає у результаті інформаційної революції (кін. XX ст.) і буде глобальною. Обґрунтовано два ймовірні напрями розвитку цієї мережі: униз – в бік силового вирішення протиріч капіталізму, в сучасне варварство за типом Середньовіччя і досягнення дна соціальної кризи в нижній точці рівноваги цивілізації, або угору – шляхом формування гуманістичних засад нового суспільства і на цій основі вирішення соціальної кризи й досягнення вершини розвитку цивілізації – Добрострою. У випадку руху «вниз» мережа буде тоталітарною, централізованою і керованою зверху гіпербуржуазією на основі подальшої десакралізації Світу та десоверенізації держав. Якщо ж розвиток піде «вгору», то вона буде меритократичною, децентралізованою, поєднуюватиме реальну владу місцевих самоврядних спільнот і підконтрольну координаційну діяльність глобальних акторів на основі ноосферної парадигми розвитку цивілізації.

5. За організаційним устроєм можна виокремити типи мереж: ідеальна, у якій відсутній єдиний центр (орган управління), а поведінка її є результатом кооперативних взаємодій між вузлами; ієрархія, яка має єдиний центр і поводження якої ґрунтується на відносинах домінування-підпорядкування між вузлами; ринок і його аналоги, як деякий відступ від ієрархічного порядку, в основі якого конкуренція між вузлами та спонтанна самоорганізація; гібрид, який усуває недоліки та синтезує переваги двох попередніх (набагато більше пластичний, ніж ієрархія, й більш інтегрований, ніж ринок). Організаційна структура гібридної мережі залежатиме від того, який напрям розвитку цивілізації обере людство й буде відповідно об'ємною, або плоскою.

6. Механізми управління підсистемами суспільства залежать від типу організаційної моделі соціальних мереж, географії їх функціонування, швидкості змін та рівня невизначеності середовища. Їх основою були: в первісному суспільстві – колективне самоврядування; у доіндустріальному, ранньо- та середньоіндустріальному – вертикальна субординація й директивні централізовані рішення; у пізньоіндустріальному – конкуренція та цінні (ціннісні) сигнали (квазі-) ринку; в сучасних умовах глобалізації – web-платформи: у випадку руху цивілізації «униз» – прихована кастова субординація, рішення на рівні глобальних інстанцій і конкуренція формально самоврядних низових вузлів; у випадку руху «уверх» – колективна співпраця всіх на основі колективного само-врядування та колаборація.

Перспективами подальших наукових розвідок у цьому напрямі може бути поглиблення досліджень окремих видів суспільних мережевих структур і процесів їх управління на локальному, регіональному, національному та глобальному рівнях.

Список використаної літератури

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / За ред. В. Т. Бусела. – К. : Перун, 2009. – 1415 с.
2. Дарвін Ч. О выражении эмоций у человека и животных / Ч. Дарвін. – СПб. : Питер, 2001. – 714 с.
3. Мартинишин Я. М. Цивілізація у точці біфуркації: зародження нового соціального порядку і сучасної моделі управління політичною, економічною та соціокультурною сферами / Я. М. Мартинишин // Економіка і менеджмент культури. – 2016. – № 1. – С. 5–32.
4. Павлов І. П. Двадцатилетний опыт объективного изучения высшей деятельности (поведения) животных / И. П. Павлов. – СПб. : ИСПУ, 2006. – 349 с.
5. Фабри К. Основы зоопсихологии / К. Фабри. – М. : МГУ, 1976. – 452 с.

6. Bourdieu P. Le Capital Social // Actes de la Recherche en Sciences Sociales. – 2010. – № 31. – P. 45–81.
7. Castells M. The Internet Galaxy. Reflections on the Internet. Business and Society / M. Castells. – Oxford : Oxford University Press, 2014. – 528 p.
8. Choi T., Hong Y. Unveiling the Structure of Supply Networks: Case Studies in Honda, Acura, Daimler Chrysler / T. Choi, Y. Hong // Journal of Operations Management. – 2015. – № 20. – P. 5–32.
9. Drucker P. The New Society of Organizations // Harvard Business Review. – 1992. – № 70. – P. 5–37.
10. Drucker P. The Next Society: a Survey of the Near Future // The Economist. – 2001. – № 361. – P. 3–9.
11. Etzkowitz H. The Triple Helix: University-Industry-Government Innovation in Action / H. Etzkowitz. – London : Routledge, 2008. – 468 p.
12. Euler L. The Seven Bridges of Königsburg. 1736. – Retrieved from <http://eulerarchive.maa.org/docs/originals/E053.pdf>
13. Granovetter M. Economic Action and Social Structure: the Problem of Embeddedness / M. Granovetter // American Journal of Sociology. – 2005. – № 91. – P. 57–93.
14. Leydesdorff L. Knowledge-Based Economy: Modeled, Measured, Simulated / L. Leydesdorff. – Boca Raton : Universal Publishers, 2016. – 623 p.
15. Lorenz K. Mensch auffindet Freund / K. Lorenz. – Vienna : VU, 2009. – 542 p.
16. Levi-Strauss C. Structural Anthropology / C. Levi-Strauss. – N.Y. : LD, 2013. – 846 p.
17. Man A. The Network Economy: Strategy, Structure and Management / A. Man. – Northampton : Edward Elgar, 2014. – 367 p.
18. Marshall A. Principles of Economics / A. Marshall. – N.Y. : UTC, 2012. – 763 p.
19. Milgram S. The Small World Problem / S. Milgram // Psychology Today. – 2007. – № 2. – P. 28–53.
20. Moreno J. L. Who shall Survive? / J. L. Moreno. – Washington : DC, 2014. – 284 p.
21. Pareto V. Trattato di sociologia generale / V. Pareto. – Lausanne : LU, 2015. – 529 p.
22. Porter M. The Competitive Advantage of Nations // States and Regions. – 2009. – №18. – P. 11–24.
23. Radcliffe-Brown A. R. On Social Structure / A. R. Radcliffe-Brown // Journal of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland. – 2010. – № 70. – P. 112–144.
24. Simmel G. Soziologie / G. Simmel. – Leipzig : Duncker & Humblot, 2008. – 372 p.
25. Spencer H. The Principles of Sociology / H. Spencer. – London : Pan Books, 2012. – 541 p.
26. Tinbergen N. Social Behaviour in Animals / N. Tinbergen. – Oxford : OU, 2003. – 297 p.
27. Tönnies F. Gemeinschaft und Gesellschaft / F. Tönnies. – Berlin : KU, 2009. – 664 p.
28. UK. Big Society Network / UK. – London : Author, 2010. – Retrieved from <http://www.thebigsociety.co.uk>
29. Wiese L. Philosophie und Soziologie / L. Wiese. – Köln : KU, 2001. – 439 p.
30. Yang Ch., Liu H.-M. (2012). Boosting Firm Performance Via Enterprise Agility and Network Structure / Ch. Yang, H.-M. Liu // Management Decision. – 2012. – № 50. P. 64–95.

References

1. Busel, V. T. (Ed.). (2009). *Large explanatory dictionary of modern Ukrainian*. Kyiv: Perun (in Ukr.).
2. Darwin, Ch. (2001; First ed. 1872). *About expression of emotions for a man and animals*. Sankt-Peterburg: Piter (in Russ.).
3. Martynshyn, Y. N. (2016). Tsvivilizatsiya u zatsi bifurkacii: zarodzhennya new social order and model of the management of the economy, economy and sociocultural spheres. *Economy and management of the culture (Ekonomika i menedzhment kul'turi)*, 1, 5-32. (in Ukr.).
4. Pavlov, I. P. (2006). *Twenty-year experience of objective study of higher activity (behaviors) of animals*. Sankt-Peterburg: ISPU (in Russ.).
5. Fabri, K. (1976). *Bases of animal psychology*. Moscow: MGU (in Russ.).
6. Bourdieu, P. (2010). Le Capital Social. *Actes de la Recherche en Sciences Sociales*, 31, 45-81.
7. Castells, M. (2014). *The Internet Galaxy. Reflections on the Internet. Business and Society*. Oxford: Oxford University Press.
8. Choi, T. Y., & Hong, Y. (2015). Unveiling the Structure of Supply Networks: Case Studies in Honda, Acura, Daimler Chrysler. *Journal of Operations Management*, 20, 5-32.
9. Drucker, P. (1992). The New Society of Organizations. *Harvard Business Review*, 70, 5-37.
10. Drucker, P. (2001). The Next Society: a Survey of the Near Future. *The Economist*, 361, 3-9.
11. Etzkowitz, H. (2008). *The Triple Helix: University-Industry-Government Innovation in Action*. London: Routledge.
12. Euler, L. (1736). *The Seven Bridges of Königsburg*. Retrieved from <http://eulerarchive.maa.org/docs/originals/E053.pdf>
13. Granovetter, M. (2005). Economic Action and Social Structure: the Problem of Embeddedness. *American Journal of Sociology*, 91, 57-93.
14. Leydesdorff, L. (2016). *Knowledge-Based Economy: Modeled, Measured, Simulated*. Boca Raton: Universal Publishers.
15. Lorenz, K. (2009). *Mensch auffindet Freund*. Vienna: VU.
16. Levi-Strauss, C. (2013). *Structural Anthropology*. New York: LD.
17. Man, A. (2014). *The Network Economy: Strategy, Structure and Management*. Northampton: E. Elgar.

18. Marshall, A. (2012). *Principles of Economics*. New York: UTC.
19. Milgram, S. (2007). The Small World Problem. *Psychology Today*, 2, 28-53.
20. Moreno, J. L. (2014). *Who shall Survive?* Washington: DC.
21. Pareto, V. (2015). *Trattato di sociologia generale*. Lausanne: LU.
22. Porter, M. (2009). The Competitive Advantage of Nations. *States and Regions*, 18, 11-24.
23. Radcliffe-Brown, A. R. (2010). On Social Structure. *Journal of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland*, 70, 112-144.
24. Simmel, G. (2008). *Soziologie*. Leipzig: Duncker & Humblot.
25. Spencer, H. (2012). *The Principles of Sociology*. London: Pan Books.
26. Tinbergen, N. (2003). *Social Behaviour in Animals*. Oxford: OU.
27. Tönnies, F. (2009). *Gemeinschaft und Gesellschaft*. Berlin: KU.
28. UK (2010). *Big Society Network*. London: Author. Retrieved from <http://www.thebigsociety.co.uk>
29. Wiese, L. (2001). *Philosophie und Soziologie*. Köln: KU.
30. Yang, Ch., & Liu, H.-M. (2012). Boosting Firm Performance Via Enterprise Agility and Network Structure. *Management Decision*, 50, 64-95.

Kovalenko Elena Yaroslavna

PhD (Economics), Associate Professor
of the Department of Public Administration and Humanities,
National Academy of Supervisory Frame of Culture and Arts

MANAGEMENT THE NETWORK STRUCTURE OF SOCIETY

Abstract. Introduction. *Informative revolution of end and distribution of internet-technologies conduces to the sharp strengthening of economic, political and cultural globalization societies, forming of the new social mode, when network streams, network structures and network co-operations, become basis of organization of society. By the most meaningful sources for research of modern network society, organization of that is base on global information technologies there is a scientific inheritance of M. Castells, P. Drucker, M. Porter, H. Etzkowitz, L. Leydesdorff. Only scientific vision of network processes of society, their essence, kinds, structure, functions is however absent, contradiction, factors of development and management mechanisms in new realities of development of civilization.*

Purpose. *The aim of the article of theoretical and methodological ground of network models of organization of society and mechanisms of management of him by political, economic and sociocultural spheres in the conditions of globalization. Methodological basis of research is dialectical principle of cognition, the system, civilization, sinergistical going near the study of the public phenomena and processes, fundamental positions of theory of development of society and management. The cultural and historical is used, historical and anthropological, sociocultural methods that allowed to investigate network organization of society in intersubject cuts.*

Results. *Essence of networks and their kinds are exposed in the wild and society. A structure, role and place of functional networks, is certain in the system of organization of society. The criteria of division of public social networks are specified on a territorial sign. The features of social are distinguished networks in accordance with the stages of development of civilization. Credible directions of network development of post-industrial society are reasonable. The basic models of the organizational mode of public social networks are analysed. The mechanisms of management of vital functions of new society subsystems are worked out.*

Originality. *The scientific novelty of the got results consists in the use of, civilization and sinergistical approaches of the systems in explanation of processes of network organization of society and mechanisms of management of him by political, economic and sociocultural spheres in the conditions of globalization.*

Conclusions. *The network models of organization of society and mechanisms of management of him are reasonable by political, economic and sociocultural spheres in the conditions of globalization. The practical value of the got results shows up in possibility of the use of them in the process of development of strategy of construction of new society, him organizational structure and control system. The prospects of further scientific secret services can be deepening of researches of separate types of network structures.*

Keywords: *network; structure; organization; mechanism; management; society; political; economic and socio-cultural spheres.*

*Одержано редакцією 08.08.2017 р.
Прийнято до публікації 12.08.2017 р.*